

KARTOGRAFSKI ZNAK I/ ILI SIGNATURA

U nastojanju da u nastavi topografije i kartografije pojednostavnim komuniciranjem, svojevremeno sam predložio da se umjesto složenice »kartografski znak« kad se radi o prikazu diskretnih objekata, upotrebljava riječ »signatura«. Uz to sam naveo da se riječ »signatura« kao sinonim za grafički znak gotovo uvijek upotrebljava samo u kartografiji (Lovrić: TOPOGRAFIJA, Zagreb 1975).

U novoj publikaciji Brockhousa: ABC KARTENKUNDE, Leipzig 1983, navodi se, međutim, da se riječ »signatura«, osim u kartografiji, upotrebljava i u bibliotekarstvu za kataloške slovno-broјčane oznake knjiga i karata, što je i bilo poznato. Manje je poznato da se složenica »spektralna signatura« upotrebljava u daljinskom istraživanju za oznaku svih svojstava po kojima se jedan objekt razlikuje od drugoga. Smatram, u suglasnosti s ABC KARTENKUNDE, da navedena izvankartografska primjena ne treba isključiti upotrebu riječi »signatura« u kartografiji. Naime, i u njoj je »signatura« prvenstveno kartografski pojam. Ipak ABC KARTENKUNDE ograničava upotrebu riječi »signatura«, jer se prema njoj svi znakovi koji se upotrebljavaju u kartografiji za prikaz diskretnih objekata označavaju sa složenicom »kartografski znakovi«, a oni se dijele na *signature* i *površinske kartografske znakove*.

Kako je poznato, *diskretni objekti* (npr. svi topografski objekti osim oblika reljefa Zemlje), preslikavaju se pri kartografskom prikazu, zbog mjerilom uvjetovanog umanjenja, u trag oblika točke, linije ili površine. Time je određen položaj i oblik objekta. Za isticanje različitih svojstava pojedinih objekata trag grafički variramo ili drugim riječima, dodjelujemo mu kartografski znak. Pri tome se točkastim i linijskim objektima u pravilu dodjeljuje veći znak nego što je njegova stvarna površina u mjerilu karte. Međutim, kada se objekti preslikavaju kao površine, oni se ne smiju mijenjati po veličini i obliku, već se smiju međusobno razlikovati ispunjavanjem različitim površinskim uzorcima, bojom i opisnim dodatkom.

U KARTOGRAFSKOM KLJUČU ZA OSNOVNU DRŽAVNU KARTU (Beograd 1964) razlikuju se dva načina kartografskog prikaza. Točkastim i linijskim objektima dodijeljeni kartografski znakovi zovu se *uvjetni (uslovni) znakovi*, a površinskim objektima dodijeljeni znakovi zovu se *znakovi u mjerilu*. ABC KARTENKUNDE uvjetne znakove označava kao *signature*, a zatim razlikuje točkaste i linijske *signature*. Znakove u mjerilu označava kao *površinske znakove*. Termin »površinski znak« svakako je bolji od termina »znak u mjerilu«, jer se svi površinski objekti ne preslikavaju tlocrtno vjerno, već se neki preslikavaju u tlocrtno slične površine.

Ipak moramo postaviti pitanje: da li je zaista potrebna ova diferencijacija? Smatram da nije, i da se treba govoriti o točkastim, linijskim i površinskim kartografskim znakovima ili kraće (a kartografski jednoznačno), o točkastim, linijskim i površinskim *signaturama* ili općenito o *signaturama*, kada se radi o prikazu diskretnih objekata. Potkrijepit ću ovu tvrdnju slijedećim primjerima. Ako je neko stablo preslikano u točku, a mi joj dodjeljujemo pojednostavljeni crtani znak nacrtanog ili tlocrtnog izgleda stabla, učinili smo istovjetnu radnju kao i kada drvoredu preslikanom u liniju dodjeljujemo niz znakova stabla. Istovjetnu radnju učiniti ćemo i ako šumi koja je preslikana u površinu unutar kontura tlocrta dodijelimo nekoliko znakova za stablo. Navest ću i drugi primjer. Kada nekom točkastom objektu dodijelimo kružić u boji, a istovrsnom linijskom objektu dodijelimo linijski znak iste boje, učinili smo istovjetnu radnju kao i kada istovrsni površinski objekt obojimo istom bojom.

Kontinuirani objekti koji se neprekinuto pružaju, svode se pri preslikavanju u ravninu na tzv. vrijednosne točke, linije ili površine. Oblike reljefa Zemlje prikazu-

jemo na topografskim kartama prvenstveno vrijednosnim linijama ili *izohipsama*, a zatim i vrijednosnim točkama ili *kotama*. Izohipse u cjelini nisu signature već grafički skupovi, slično kao što su to i kartografske mreže, mreže voda i mreže prometnica. Međutim, kada svaku *n*-tu izohipsu iscrtamo nešto šire (deblje) da bismo time olakšali upotrebu ove svojevrstne mjerne skale, postupamo istovjetno kao i kada raznovrsnim objektima koji su se preslikali u linije dodjeljujemo različite linijske signature. Ipak, nema potrebe ni u tom slučaju izohipse nazvati signaturama. Slično nema potrebe kote ili pojedine *intervalne površine* visinske ili dubinske (hipso-metrijske) skale nazivati signaturama jer su one jednoznačno određene vlastitim terminima.

Prema tome složenicu *kartografski znak* treba upotrebljavati kao sveobuhvatni termin. On uključuje termin *signatura*, koji se odnosi na diskretne objekte i termine *kota*, *izohipsa* i *intervalna površina*, koji se odnose na diskretne objekte. On uključuje i termin *dijagram*, koji se odnosi na grafičke tvorevine, koje se u kartografiji upotrebljavaju za prikaz brojčanih vrijednosti.

P. Lovrić